

Sarbatorile de Iarna si Obiceiurile Specifice

Sarbatorile si obiceiurile populare, grupate in preajma Solstitiului de Iarna (20 decembrie — 7 ianuarie), poarta numele generic de Sarbatori de Iarna. Perioada este deschisa si inchisa de sarbatori pefatate de ajunuri — Craciunul — si intersectate la mijloc de noaptea Anului Nou. Principalele sarbatori ale Ciclului de Iarna — Craciunul, Anul Nou — au functionat de-a lungul vremii ca momente independente de innoire a timpului si de inceput de an.

Pe langa calendarul oficial, recunoscut de stat, se foloseste un calendar neoficial — calendarul popular — creat de popor si transmis folcloric. Spre deosebire de calendarul civil, care constituie un simplu tabel al zilelor grupate pe saptamani si luni, calendarul popular indica timpul optim pentru arat si semanat, pentru petii si logodit, pentru mostenirea stramosilor sau aflarea ursitei etc.

Sarbatorile si obiceiurile populare, care au loc in decurs de o zi sau de mai multe zile, diurne sau nocturne, cu data fixa sau mobila, dedicate divinitatilor calendaristice, oamenilor, animalelor, pasarilor, plantelor, fenomenelor terestre si cosmice sunt cunoscute si respectate, in unele zone etnografice, pana astazi.

Divinitati mostenite de la substratul autohton, traco-dac, cat si creatiile mitice stramosesti alcatuiesc un original panteon.

o Colindatul este un scenariu compus din texte ceremoniale (colinde), formule magice, dansuri, gesturi, interpretat in casa, pe ulite, de o ceata sacra. In calendarul popular, acest fenomen apare sub diferite denumiri zonale in perioadele Solstitiului de Iarna ("Plugusorul", "Sorocova"), Echinoctiului de Primavara, Solstitiului de Vara si Echinoctiului de Toamna. Colindele transmit urari de sanatate, rod bogat, implinirea dorintelor in noul an. Colindatul este cea mai raspandita traditie a traco-dacilor. Cand persoanele colindate nu primesc colindatorii, inchid usile sau nu ofera daruri, efectele magice sunt opuse, ei incalcand regulile acestui obicei.

o Craciun este un zeu solar, de origine Ariana, specific teritoriilor locuite de geto-daci. Determinativul de "mos" arata varsta zeului adorat, care trebuie sa moara si sa renasca, impreuna cu timpul calendaristic, la Solstitiul de Iarna.

o Pomul de Craciun este un brad impodobit, substituit al zeului adorat in ipostaza fitoforma, care moare si renaste la sfarsit de an, in preajma Solstitiului de Iarna, sinonim cu Butucul de Craciun. Impodobirea bradului si asteptarea de catre copiii a "Mosului", numit Craciun, care vine cu daruri multe, este un obicei occidental care a patruns de la oras la sat, incepand din a doua jumatate a secolului al XIX-lea. Pomul de Craciun s-a suprapus peste un mai vechi obicei al incinerarii Butucului (zeul mort) in noaptea de Craciun, simbolizand moartea si renasterea divinitatii si a anului la Solstitiul de Iarna. Obiceiul a fost atestat la traci, aromani, letoni si sarbo-croati.

o Colindele. Incepand cu noaptea de 23 spre 24 Decembrie, de la miezul noptii si pana la revarsatul zorilor ulitele satelor rasunau de glasul micilor colindatori. In orase intalnim colindatori odata cu lasarea serii si pana in miez de noapte. Cu traista dupa gat, cu bata in mana si caciula pe urechi, colindatorii merg din casa-n casa si striga la ferestrele luminate:

"Buna dimineata la Mos Ajun,

Ne dati ori nu ne dati"

si daca cei din casa intarzie a le deschide usa spre a le imparti colinde, incep sa cante mai departe:

"Am venit si noi odata

La un an cu sanatate,

Si la anul sa venim

Sanatosi sa va gasim.

Ne dati, ne dati,

Ori nu ne dati"

Cu acest prilej gazda le imparte colindete: covrigi, nuci, mere, colacei de faina framantati si copti chiar in acea noapte a Mos Ajunului.

In ajunul Craciunului, ca si in ajunul Anului Nou in toate provinciile tracice copiii formeaza grupuri si pornesc pe la casele gospodarilor cantand cantece ce au refrenuri ca: "Florile dalbe", "Lerui ler", "Ziurel de ziua".

Sub numele de colind si colindat trebuie sa intelegem vechiul obicei pe care-l intalnim in sarbatorile susmentionate cand copiii, ca si flacaii satelor, merg din casa in casa, cantand cantece pentru a ura sanatate si fericire gazdelor ce-i asculta, de la care primesc daruri (colindete) in bani sau in natura: nuci, covrigi, mere, colaci, etc.

Colindele au un caracter liric, si de multe ori sunt adaptate de colindatori la situatia celor in fata carora le canta.

Colindatul cu motive religioase este modelul colindatului de tip pagan. Astfel intalnim: Colindele Omului (Colind de copil mic, de fata mare, de flacau, colindul omului bogat, de cioban, de vanator, de pescari, de marinari, colind de viteaz, de familie, de insuratel, etc.) Creatorii acestor productii populare sunt diferiti, dupa cum diferit este si felul colindului.

Cat priveste pe cele pagane, ca autori definim pe anonimii creatori talentati care au faurit poezia populara. Deste aceasta creatie initiala s-a suprapus prelucrarea veac de veac si an de an in obiceiurile si datinile stramosesti, la marile sarbatori de iarna.

o Capra. Incepand cu zilele Craciunului, exista obiceiul ca flacaii sa umble cu capra sau brezaia. Ca si in celelalte jocuri cu masti practicate in timpul Sarbatorilor de Iarna, si in jocul caprei si-au facut loc, pe langa mastile clasice (capra, ciobanul, butucarul), mastile de draei si mosi care, prin strigate, chiote, miscari caraghioase, maresc nota de umor si veselie, dand uneori o nuanta de grotesc.

Jocul "caprei" (omorarea, boeirea, inmormantarea, invierea) a fost, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. In cadrul sarbatorilor agrare jocul a devenit un ritual menit sa aduca rodnicie anului care urmeaza, spor de animale in turmele pastorilor, succesul recoltelor — invocat si evocat de boabele care se aruncau de gazda peste cortegiul "caprei".

Aceasta isi are originea in obiceiurile dacilor, in jocurile si cantecele desfasurate in jurul altarelor pagane de preotii sau cantaretii travestiti in dobitoace cu ocazia sarbatorilor date pentru cinstea zeilor.

Capra joaca dupa flutier, iar la terminare, unul din flacai, apropiindu-se de masa unde sunt membrii familiei, incepe sa vornicasea. Flacaii joaca pe stapanu casei, pe fete si chiar servitoare, daca sunt in casa, si apoi multumind se indeparteaza.

In concluzie...

Iudeo-Crestinii au stabilit data de 24 decembrie ca nastere a evreului Isus — intr-un grajd — ca sa contracareze toate sarbatorile pagane, dedicate Solstitiului de Iarna.

Caracterul autohton, traco-dacic, al acestei sarbatori si a Solstitiului de Iarna, in care rolul principal il juca cultul buturugii sacre, aprinsa ritual pentru a stimula Soarele slabit de puteri in anotimpul rece castiga tot mai multi adepti. In credintele si obiceiurile populare legate de sarbatoarea Craciunului s-au pastrat cele mai multe credinte si

datini strabune, pre-iudeo-crestine.

Conform unui scenariu mitic universal, toate actiunile rituale din aceasta perioada de renovare a timpului aveau la baza ideea coborarii lumii in haos si reinstaurarea unei noi ordini cosmice. Cele 12 zile constituiau o perioada de timp impur, periculos, deoarece se desfiinteaza granitele dintre lumea de aici si lumea de dincolo. Este timpul prielnic tuturor actelor de magie agrara, medicala, erotica si actelor divinatorii sau ofrandelor destinate cultului stramosilor. E perioada colindelor, procesiunilor si jocurilor cu masti (Capra, Turca, Brezaia), a Sorcovei si Plugusorului.

◊ Familie | Un Neam | Un Teritoriu

[0743 965 175] [contact@gebelezis.org]

<http://www.gebelezis.org>